

โรงพยาบาลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

แนวทางปฏิบัติ (CPG) เรื่อง

แนวทางการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมพิษเดือน

ประเภทเอกสาร	ระเบียบปฏิบัติการ	
ชื่อเอกสาร	แนวทางการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมพิษเดือน	
รหัสเอกสาร	WC-TTM-๐๐๘	
แผนกที่เกี่ยวข้อง	ทุกหน่วยบริการ	
วันที่ประกาศใช้	๑ สิงหาคม ๒๕๖๗	
ผู้จัดทำ	หน่วยงานแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก	(นางเจนจิรา รุจิราวังศ์วรรณ)
ผู้ทบทวน	ประธานคณะกรรมการจัดทำคู่มือการบริการ	(นางสาวศรสวรรค์ นุ่มมีศรี)
ผู้อนุมัติ	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า	(นายพิจารณ์ สารเสวก)

สำเนาฉบับที่ : ๐๑

จำนวนเอกสาร : ๙ หน้า

โรงพยาบาลวังเจ้า		หน้า : 1/9
แนวทางปฏิบัติ (CPG)	เลขที่ :	ฉบับที่ : 1
เรื่อง : การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมผิตเดือน		วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2567
หน่วยงาน : ศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลวังเจ้า		
ผู้จัดทำ : คณะกรรมการจัดทำคู่มือการให้บริการงานแพทย์แผนไทย		ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

แนวทางการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมผิตเดือน คปสอ.วังเจ้า

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
- 1.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดูแลผู้ป่วยโรคลมผิตเดือน

2. นโยบายที่เกี่ยวข้อง

ผู้ป่วยโรคลมผิตเดือนในอำเภอวังเจ้าได้รับการดูแลอย่างถูกต้องตามมาตรฐานวิชาชีพ

3. ขอบข่าย

ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานของแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลวังเจ้าและรพ.สต.

4. นิยามศัพท์

สาเหตุการเกิดอาการลมผิตเดือนเกิดการผิตสำแดง (แสดง) กับสิ่งแวดล้อมของผู้หญิงที่คลอดบุตรใหม่ โดยมีสาเหตุการเกิดอาการ 3 ประการ ได้แก่

1.) การ “กินผิต” หมายถึง พฤติกรรมการกินของผู้หญิงหลังคลอดบุตรขณะที่อยู่กรรม (อยู่เดือน) ได้ละเลยการควบคุมการรับประทานอาหาร โดยรับประทานอาหารแสลงและอาหารที่ยืน หรือยาที่แสลงกับโรคกับธาตุ เช่น ของหมักดอง อาหารที่มีกลิ่นแรง เช่น น้ำปู ปลา ร้า กะปิ เนื้อสัตว์ เนื้อวัว เนื้อควาย เป็นต้น ทำให้เกิดอาการผิตสำแดง (อาการแพ้) ในลักษณะต่างๆ เช่น วิงเวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน ปวดตามข้อ กล้ามเนื้อในรายที่เป็นรุนแรงอาจเป็นอัมพาตได้

2.) การ “สาบผิต” หมายถึง สภาวะที่ร่างกายของผู้หญิงหลังคลอดบุตรยังไม่แข็งแรงเนื่องจากเลือดลม เช่น กลิ่นผายขะ กลิ่นควันรยยนต์ กลิ่นน้ำหอม กลิ่นสารเคมี เป็นต้น ทำให้เกิดอาการแพ้ได้ทันที เช่น วิงเวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะอย่างรุนแรง ปวดตามข้อ กล้ามเนื้อ หน้ามืดตาลาย แน่นหน้าอก ผื่นขึ้น บวมบริเวณใบหน้า ในรายที่เป็นรุนแรงอาจชักสลบ ลึนกระด้างคางแข็ง

3.) การ “อยู่ผิต” หมายถึง อาการแพ้ที่เกิดจากการที่ผู้หญิงคลอดบุตรอาบน้ำเย็นหรือถูกน้ำเย็นซึ่งสภาวะร่างกายอ่อนแอและไม่สามารถปรับอุณหภูมิในร่างกายให้รับความเย็นของน้ำและสิ่งแวดล้อมภายนอกส่วนใหญ่เกิดจากความประมาทไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามหรือคำแนะนำอย่างเคร่งครัดจึงทำให้มีอาการแพ้ เช่น หนาวสั่นผิตปกติ ปวดตามกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย ในข้อในกระดูก เมื่ออาการเย็นจัดจะทำให้มีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง มือ เท้าเย็นอยู่ตลอดเวลา โดยอาการเจ็บป่วยที่เกิดจากการที่เลือดลม (ธาตุลม) ภายในร่างกายแปรปรวนทำให้เกิดอาการติดขัดของลมในร่างกายตามพื้นที่ว่างในกล้ามเนื้อและเอ็น สำหรับการเยียวยารักษาอาการของลมผิตเดือนตามหลักการรักษาโรคลมทางการแพทย์แผนไทยมุ่งหมายเพื่อเพิ่มธาตุไฟ โดยการใช้หลักความร้อนในการกระตุ้นให้เกิดเคลื่อนไหว สลายและการกระจายออกของลมที่ติดขัดในร่างกายด้วยวิธีนวดไล่ลม ด้วยการกดนวด เคลื่อนที่ กระจายตัว ร่วมกับการอบน้ำสมุนไพร ด้วยความร้อน และสรรพคุณทางยาของสมุนไพร ยกตัวอย่างเช่นว่านน้ำ ใบหนาด ไพล ขมิ้น ฯลฯ ที่มีสรรพคุณหลักช่วยในการขับ

โรงพยาบาลวังเจ้า		หน้า : 2/9
แนวทางปฏิบัติ (CPG)	เลขที่ :	ฉบับที่ : 1
เรื่อง : การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมผิตเดือน		วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2567
หน่วยงาน : ศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลวังเจ้า		
ผู้จัดทำ : คณะกรรมการจัดทำคู่มือการให้บริการงานแพทย์แผนไทย		ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

ลมจะเข้าไปกระตุ้นทำให้เกิดการเคลื่อนที่ กระจายและสลายลมในร่างกายผ่านการสูดดมและการดูดซึมทางผิวหนังไปยังระบบไหลเวียนโลหิตทำให้เกิดการกระจายและระบายออกทางผิวหนังในรูปแบบของเหงื่อ

5. รายละเอียด

5.1 เกณฑ์การคัดกรองเข้ารับการรักษาทางแผนไทย

โรคลมผิตเดือน ยังไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัดส่วนใหญ่แพทย์จะรักษาตามอาการ
ข้อบ่งชี้อาการ

- 3.1 มีอาการวิงเวียนศีรษะ หน้ามืดตาลาย เหนื่อยอ่อนเพลีย
- 3.2. คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะหนาวๆ ร้อนๆ
- 3.3 ปวดตามกล้ามเนื้อ หรือปวดข้อ ปวดกระดูกท้องอืดอาหารไม่ย่อย นอนไม่ค่อยหลับ
- 3.4 มีอาการบวมเป่งใบหน้า หรือบริเวณกล้ามเนื้อแขนขา หรือหลังมือหลังเท้า ร่วมกับสับสนสับสน

หนาว มีไข้ มือเท้าเย็นลิ้นกระด้างคางแข็ง

5.2 เกณฑ์การส่งต่อแพทย์แผนปัจจุบัน

- มีภาวะสมองขาดเลือด เช่น มีความผิดปกติทางการมองเห็น อาการอ่อนแรงของนิ้วมือ มือ หรือทั้งแขน และขา มีความบกพร่องทางการพูดชั่วคราว

- อุณหภูมิ ≥ 38 องศาเซลเซียส
- ความดันโลหิต SBP ≥ 160 mmHg และ DBP ≥ 100 mmHg หลังจากนอนพักแล้ว 30 นาที
- มีหน้ามืดตาลาย แน่นหน้าอก ผื่นขึ้น บวมบริเวณใบหน้า ชักสลับ ลิ้นกระด้างคางแข็ง
- มีภาวะแทรกซ้อนอื่นตามดุลยพินิจของแพทย์ผู้ดูแล

5.3 วิธีการตรวจและวินิจฉัยโรควินิจฉัย

- ชักประวัติและวิเคราะห์โรคทางการแพทย์แผนไทยในโรคลมผิตเดือน ต้องถามอาการและอาการแสดงที่สอดคล้องกับโรคดังกล่าว โดยคำนึงถึงช่วงเวลา ฤดูกาล ปัจจัยหรือสิ่งกระตุ้นที่ทำให้มีอาการกำเริบมากขึ้น เพื่อให้นำไปสู่การหาสมุฏฐานของโรคและสามารถนำไปสู่การรักษาได้อย่างถูกต้อง

- สังเกตอาการทั่วไป เป็นการสำรวจขั้นต้นด้วยสายตาว่าผู้ป่วยมีสิ่งผิดปกติอย่างไรควรเริ่มดูตั้งแต่เดินเข้ามาว่ามีลักษณะอย่างไร

- การพูดคุยสอบถามประวัติการคลอดและหลังคลอดบุตรเช่นหลังคลอดผู้ป่วยดูแลตนเองอย่างไรบ้าง เช่น อยู่เดือน อยู่ไฟ สอบถามตั้งแต่ บุตรคนแรกจนถึงคนสุดท้าย พร้อมระบุเหตุผลของผู้ป่วยที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ด้วยการอยู่เดือนหรืออยู่ไฟ

- สอบถามอาการผิดปกติของอาการแพ้ที่เกิดขึ้นในช่วงหลังคลอดพร้อมระบุสาเหตุของการแพ้เช่นในช่วงอยู่เดือนของการคลอดบุตรคนแรกผู้ป่วยได้กลิ่นสาบเนื้อวัว ชะอม กลิ่นเผ่าขยะ กลิ่นน้ำปู้ น้ำกลั่นน้ำหอมหรือ

โรงพยาบาลวังเจ้า		หน้า : 3/9
แนวทางปฏิบัติ (CPG)	เลขที่ :	ฉบับที่ : 1
เรื่อง : การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมพิษเรื้อรัง		วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2567
หน่วยงาน : ศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลวังเจ้า		
ผู้จัดทำ : คณะกรรมการจัดทำคู่มือการให้บริการงานแพทย์แผนไทย		ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

กลิ่นที่ไม่พึงประสงค์แล้วมีอาการวิงเวียนศีรษะหน้ามืดตาลาย คลื่นไส้อาเจียน แน่นหน้าอกปวดตามกล้ามเนื้อหรือปวดข้อ ปวดกระดูกท้องอืดอาหารไม่ย่อย นอนไม่ค่อยหลับและจากการแพ้ครั้งนี้ปัจจุบันมีอาการดังกล่าวเกิดขึ้นในทุกครั้งที่ได้กลิ่นจนถึงมีอาการเรื้อรังกินไม่ได้นอนหลับกระทบถึงชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ควรสอบถามประวัติประจำเดือน ประวัติการแพ้บุตรลักษณะอาการที่เกิดขึ้นในครั้งแรกของการเจ็บป่วย ทั้งนี้ต้องวิเคราะห์สมุฏฐานที่มีความสัมพันธ์ของโรค

ข้อมูล	เหตุผล
ธาตุเจ้าเรือน	เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ธาตุเจ้าเรือนของผู้ป่วย -เนื่องจากโรคลมพิษเรื้อรังเกิดในกลุ่มของผู้ที่มีธาตุไฟ (ธาตุไฟ) และธาตุน้ำ (ธาตุน้ำ) เป็นเจ้าเรือน จะกระทำโทษที่รุนแรงขึ้น
ธาตุสมุฏฐาน	เพื่อให้ทราบสมุฏฐานการเกิดโรค -โรคลมพิษเรื้อรัง เกิดจากการไหลเวียนของเลือดไปเลี้ยงสมองไม่เพียงพอ อาจสัมพันธ์ธาตุน้ำ (ธาตุน้ำ) ได้แก่ ลมอุทกคมาวาตาทิการ ทำให้มีอาการปวดศีรษะหน้ามืดตาลายอโรคมาวาตาทิการ เหน็บชาตะคริวปวดตามข้อกระดูกมือเย็นเท้าเย็น
อุตุสมุฏฐาน	เพื่อใช้ร่วมในการประเมินอาการของผู้ป่วยว่าฤดูกาลใดที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วย มีอาการกำเริบของโรคสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศหรือไม่ -เนื่องจากฤดูร้อน (คิมหันตฤดู) เป็นสมุฏฐานของธาตุไฟ (ธาตุไฟ) และฤดูฝน (วัสสันตฤดู) เป็นสมุฏฐานของธาตุน้ำ (ธาตุน้ำ) ที่จะกระทำให้อาการของโรคมีความรุนแรงขึ้น
อายุสมุฏฐาน	เพื่อดูอายุของผู้ป่วยซึ่งอาจเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดโรค -ช่วงอายุ 16-32 ปีถึงสิ้นอายุขัย พิกัดวาตะ เป็นสมุฏฐานธาตุไฟ เริ่มมีความสัมพันธ์ของธาตุน้ำ และช่วงอายุ 32 ปี ถึงสิ้นอายุขัย พิกัดวาตะเป็นสมุฏฐานของธาตุน้ำ เริ่มมีอาการกำเริบ ซึ่งทั้ง 2 สมุฏฐานมีความสัมพันธ์กันส่งผลให้โรคมียาการรุนแรงขึ้น

โรงพยาบาลวังเจ้า		หน้า : 4/9
แนวทางปฏิบัติ (CPG)	เลขที่ :	ฉบับที่ : 1
เรื่อง : การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมพิษเฉียบพลัน		วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2567
หน่วยงาน : ศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลวังเจ้า		
ผู้จัดทำ : คณะกรรมการจัดทำคู่มือการให้บริการงานแพทย์แผนไทย		ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

ข้อมูล	เหตุผล
กาลสมุฏฐาน	เพื่อใช้ร่วมในการประเมินอาการของผู้ป่วยว่าช่วงอายุใดมีอาการเจ็บป่วย หรือการกำเริบของโรค มีความสัมพันธ์กับเวลาหรือไม่ -ช่วงเวลา 10.00-14.00 น. และ 22.00-02.00 น. เป็นช่วงที่เตโชธาตุ (ธาตุไฟ) พิกัดปิดตะ และช่วงเวลา14.00-18.00 น. และ 02.00-06.00 น. เป็นช่วงที่วาโยธาตุ (ธาตุลม) พิกัดวาทะ กระทบโทษ ส่งผลให้โรคมีอาการกำเริบขึ้น
ประเทศสมุฏฐาน	เพื่อใช้ร่วมประเมินอาการของผู้ป่วยว่าถิ่นที่อยู่อาศัยหลัก มีความสัมพันธ์กับอาการเจ็บป่วยหรือไม่ -ผู้ที่อาศัยอยู่ในลักษณะภูมิประเทศแบบที่เป็นที่สูง เนินเขา (ประเทศร้อน) เตโชธาตุ (ธาตุไฟ) และผู้ที่อาศัยอยู่ในลักษณะภูมิประเทศที่เป็นน้ำฝน โคลนตม มีฝนตกชุก (ประเทศเย็น) วาโยธาตุ (ธาตุลม) พิกัดวาทะกระทบโทษ ทำให้โรคกำเริบมากขึ้น
มูลเหตุการณเกิดโรค 8 ประการ	เพื่อให้ทราบสาเหตุและความสัมพันธ์ของโรคซึ่งอาจจะทำให้โรคกำเริบมากขึ้น ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดภาวะโรคลมพิษเฉียบพลัน คือ -อาหาร ผู้ป่วย มีของหมักดอง อาหารที่มีกลิ่นแรง เช่น น้ำปู ปลา ร้า กะปิ เนื้อสัตว์ เนื้อวัว เนื้อควาย เป็นต้น ทำให้เกิดอาการผื่นแดง (อาการแพ้) ในนอกจากนี้ อาหารที่มีรสหวานมากไปจะทำให้ลมในเส้นอิทากำเริบ ส่งผลทำให้มีอาการปวด ชัดในเข้าได้ -อิริยาบถ การยืน เดิน นั่ง ยองงนอน เป็นเวลานาน การเดินขึ้น-ลงบันไดบ่อยๆ การยกของหนักผิดท่าทาง ลุกยืนอย่างรวดเร็ว ทำให้เส้นเอ็นแปรไปจากปกติ ทำให้เกิดโรคได้-การกระทบร้อน-เย็น หากกระทบความร้อนมากๆ จะทำให้ปิดตะกำเริบมี อาการบวมวิงเวียนศีรษะมากขึ้น หากกระทบหรือสัมผัสอากาศเย็นหรือแม้กระทั่ง การรับประทานอาหารรสเย็นมากเกินไป จะทำให้วาทะหย่อน เพิ่มความปวดขัด (วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มร.ชร).

5.4 การตรวจร่างกาย

- การตรวจชีพจรบริเวณข้อมือ จะพบว่าชีพจรเต้นเร็วและแรง ซึ่งเป็นลักษณะของวาทะและปิดตะ
- การตรวจทางหัตถเวช
- 1) การกัมหน้า

โรงพยาบาลวังเจ้า		หน้า : 5/9
แนวทางปฏิบัติ (CPG)	เลขที่ :	ฉบับที่ : 1
เรื่อง : การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมพิษเรื้อรัง		วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2567
หน่วยงาน : ศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลวังเจ้า		
ผู้จัดทำ : คณะกรรมการจัดทำคู่มือการให้บริการงานแพทย์แผนไทย		ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

วิธีการตรวจ ให้ผู้ป่วยก้มหน้าคางชิดอกโดยผู้ตรวจอยู่ด้านข้างของผู้ป่วย สังเกตดูองศาการก้มหน้า จากนั้นผู้ตรวจเลื่อนตัวไปด้านหลังของผู้ป่วย ตรวจสอบลักษณะความแข็งของกล้ามเนื้อบ่าและปีกสะบัก ผู้ตรวจใช้หลังมืออังดูความร้อนบริเวณต้นคอทั้งสองข้าง ตรวจสอบแนวกระดูกต้นคอรวมถึงแนวกระดูกสันหลัง

ปัญหาที่พบ มีอาการตึงบ่าและต้นคอร่วมด้วย

2) เหยงหน้า

วิธีตรวจ ให้ผู้ป่วยเงยหน้ามองเพดาน โดยผู้ตรวจนั่งคุกเข่าอยู่ด้านข้างของผู้ป่วยโดยสังเกตองศาการเงยหน้า

ปัญหาที่พบ มีอาการตึงบ่าและต้นคอ

3) เียงหูชิดไหล่ซ้าย-ขวา

วิธีตรวจ ให้ผู้ป่วยเียงหู ชิดไหล่ข้างซ้ายและขวา โดยให้ผู้ป่วยยกไหล่ช่วยได้เล็กน้อย ผู้ตรวจสังเกตองศาของการเียงคอ

ปัญหาที่พบ มีการตึงกล้ามเนื้อบ่า

4) การคลำกล้ามเนื้อ กระดูกต้นคอและความร้อน

วิธีตรวจ ให้ผู้ป่วยนั่งตัวตรง ผู้ตรวจอยู่ด้านหลัง ใช้มือทั้งสองข้างของผู้ตรวจคลำกล้ามเนื้อบ่า ต้นคอ ของผู้ป่วยด้วยแรงที่เท่ากันทั้งสองข้าง ใช้มือข้างหนึ่งจับกระดูกต้นคอโดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้จับกระดูกต้นคอ ตั้งแต่กระดูกคอข้อที่ 1 ถึงกระดูกอกข้อที่ 1 เพื่อสังเกตแนวกระดูกต้นคอว่าสม่ำเสมอหรือไม่ (ภาวะเสื่อมของกระดูกต้นคอ) และใช้หลังมืออังดูความร้อนของบ่าทั้งสองข้าง

ปัญหาที่พบ พบการแข็งเกร็งของกล้ามเนื้อบ่า หรืออาจจะมีแนวกระดูกต้นคอผิดปกติซึ่งเกิดจากความเสื่อมของกระดูกต้นคอ แต่ไม่พบความร้อน

5) การตรวจอาการบวม

วิธีการตรวจ โดยใช้นิ้วมือกดว่ากดบวมหรือไม่

ปัญหาที่พบกดบวมเล็กน้อย ตึง ด้านมือขณะกด

6) การตรวจท้อง

วิธีการตรวจ ใช้ 5 นิ้วนาบตรวจตามท้องถ้าเป็นลมจะกลิ้งได้เคาะเสียงดังปุกแต่ถ้าเป็นก้อนติดกับอวัยวะจะกลิ้งไม่ได้เช่นบริเวณตรงไส้ตรงอาจมีอุจจาระติดอยู่ที่ท้องผู้ตรวจใช้นิ้วเคาะลงบนนิ้วกลาง

7) การตรวจอาการปวด

วิธีการตรวจ สอบถามผู้ป่วยว่ามีอาการปวดมากหรือน้อย หรือไม่มีอาการปวดร่วมกับกดคลำบริเวณที่มีอาการปวด

ปัญหาที่พบผู้ป่วยอาจจะบอกว่าปวดมากหรือปวดน้อยหรือไม่มีอาการปวดตั้งตามกล้ามเนื้อทั่วร่างกาย ร่วมกับการตึงมือ

8) อาการวิงเวียนศีรษะคลื่นไส้อาเจียน

โรงพยาบาลวังเจ้า		หน้า : 6/9
แนวทางปฏิบัติ (CPG)	เลขที่ :	ฉบับที่ : 1
เรื่อง : การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมพิษเฉียบพลัน		วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2567
หน่วยงาน : ศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลวังเจ้า		
ผู้จัดทำ : คณะกรรมการจัดทำคู่มือการให้บริการงานแพทย์แผนไทย		ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

วิธีการตรวจ ใช้วิธีการตรวจ สอบถามว่ามีอาการวิงเวียนศีรษะมากหรือวิงเวียนศีรษะน้อยมีอาการคลื่นไส้ อาเจียนกี่ครั้ง ลักษณะอาเจียนที่ออกมาอาการอาเจียนมักเกิดขึ้นตอนไหน

ปัญหาที่พบผู้ป่วยมีอาการวิงเวียนศีรษะมากหรือวิงเวียนศีรษะน้อยมีอาการคลื่นไส้หรือไม่มีคลื่นไส้ อาเจียนลักษณะอาเจียนที่ออกมามีอาการอาเจียนมักเกิดขึ้นในวันแรกของการเจ็บป่วย

6. การรักษาและฟื้นฟูสภาพ

มุ่งเน้นแก้ไขความผิดปกติของลมภายในร่างกายซึ่งคั่งอยู่ใน 3 ช่องทาง คือเส้นเลือด เส้นเอ็น และช่องว่างระหว่างใยกล้ามเนื้อ โดยนวัตกรรมหุ่นยนต์ไหลเวียนของเลือดลมทั่วร่างกายและอบไอน้ำสมุนไพร กระตุ้นการไหลเวียนเลือดลมภายในร่างกาย ระบายลมและระบายของเหลวออกจากร่างกายในรูปแบบของห้อง

วิธีการรักษา

6.1 การนวดรักษา มีขั้นตอนการนวด ดังนี้

6.1.1 กรณีผู้ป่วยมีอาการวิงเวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ หรือปวดตามกล้ามเนื้อ หรือปวดข้อ ปวดกระดูก

- (1) นวดคลายกล้ามเนื้อบริเวณบ่า คอ และนวดแก้ปวดบ่า คอ ศีรษะ
- (2) นวดกดจุดสัญญาณ 1-5 ศีรษะด้านหน้า
- (3) นวดกดจุดสัญญาณ 1-5 ศีรษะด้านหลัง
- (4) ยืดกล้ามเนื้อส่วนบ่า คอ

6.1.2 กรณีผู้ป่วยมีอาการบวมเป่งบริเวณใบหน้า หรือบริเวณกล้ามเนื้อแขน ขา หรือหลังมือหลังเท้า ร่วมกับสะบัดร้อนสะบัดหนาว ปวดศีรษะ มีไข้ วิงเวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน หรือปวดตามกล้ามเนื้อ หรือปวดข้อ ปวดกระดูก

- (1) นวดคลายกล้ามเนื้อบริเวณขา และนวดแก้ปวดขา
- (2) นวดคลายกล้ามเนื้อบริเวณหลัง และนวดแก้ปวดหลัง
- (3) นวดคลายกล้ามเนื้อบริเวณแขน และนวดแก้ปวดแขน
- (4) นวดคลายกล้ามเนื้อบริเวณแขน และนวดแก้ปวดบ่า คอ ศีรษะ
- (5) นวดกดจุดสัญญาณ 1-5 ศีรษะด้านหน้า
- (6) นวดกดจุดสัญญาณ 1-5 ศีรษะด้านหลัง
- (7) ยืดกล้ามเนื้อส่วนบ่า คอ หลัง แขน และขา

ทั้งนี้ในผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อทั่วร่างกาย แต่ไม่มีอาการปวดศีรษะ ให้การรักษา เฉพาะขั้นตอนที่

1,2,3 และ 7

6.2 การอบไอน้ำสมุนไพรด้วยตำหรับยาแก้อาการลมพิษเฉียบพลัน มีขั้นตอนดังนี้

6.2.1 เตรียมตำรับยาอบแก้อาการลมพิษเฉียบพลัน ดังนี้

โรงพยาบาลวังเจ้า		หน้า : 7/9
แนวทางปฏิบัติ (CPG)	เลขที่ :	ฉบับที่ : 1
เรื่อง : การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมพิษเดือน		วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2567
หน่วยงาน : ศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลวังเจ้า		
ผู้จัดทำ : คณะกรรมการจัดทำคู่มือการให้บริการงานแพทย์แผนไทย		ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

ตัวยาสำคัญ เช่น เหง้าไพล ใบเปกล้าหลวง ใบหนาด ผลมะกรูด

รูปแบบทางเภสัชกรรม : ยากาก 30 กรัม

6.2.2 อบไอน้ำสมุนไพรด้วยยาอบแก้อาการลมพิษเดือน ตามขั้นตอนดังนี้

(1) เตรียมน้ำสะอาด 1500 มิลลิลิตร ใส่ในหม้อยา ต้มให้เดือดที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลา 15 นาที

(2) นำยาอบสมุนไพร จำนวน 1 ซอง ใส่ในหม้อต้มยาปิดฝาหม้อให้สนิทและต้มยาสมุนไพรต่อไปอีกเป็นระยะเวลา 15 นาที เพื่อรอให้ตัวยาสมุนไพรระเหย

(3) นำผู้ป่วยเข้าสู่ออบสมุนไพร อบให้ได้ระยะเวลารวม 30 นาที ควบคุมอุณหภูมิภายในตู้อบ/กระโจมอบสมุนไพรให้อยู่ระหว่าง 45 องศาเซลเซียส แบ่งการเข้าอบเป็น 2 รอบๆ ละ 15 นาที ออกมาพักระหว่างรอบนาน 15 นาที

หมายเหตุ

1. ห้ามใช้ยานี้ในผู้ที่มีประวัติอาการแพ้กลีนิไพล1)การใช้ยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ.2558

ตำรับยา	อาการ/สรรพคุณ	ขนาด/วิธีใช้	ข้อห้าม/ข้อควรระวัง
เบญจกูล	รสร้อน/บรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อปรับความปรับธาตุในร่างกาย	รับประทานครั้งละ1000 มิลลิกรัมวันละ3ครั้งหลังอาหาร	ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์และผู้ที่มีไข้และในฤดูร้อนเนื่องจากอากาศทำให้ไฟธาตุกำเริบและไม่ควรใช้ติดต่อกันเกิน7วัน
ยาปลุกไฟธาตุ	รสร้อน/กระตุ้นน้ำนมกระจายเลือดลมในสตรีหลังคลอด	รับประทานครั้งละ1000 มิลลิกรัมวันละ3ครั้งหลังอาหาร	ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์และผู้ที่มีไข้

โรงพยาบาลวังเจ้า		หน้า : 8/9
แนวทางปฏิบัติ (CPG)	เลขที่ :	ฉบับที่ : 1
เรื่อง : การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมผิตเดือน		วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2567
หน่วยงาน : ศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลวังเจ้า		
ผู้จัดทำ : คณะกรรมการจัดทำคู่มือการให้บริการงานแพทย์แผนไทย		ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

ตำรับยา	อาการ/สรรพคุณ	ขนาด/วิธีใช้	ข้อห้าม/ข้อควรระวัง
ยาหอมนวโกฐ	รสสุขุมร้อน แก้ลมวิงเวียน คลื่นเหียนอาเจียน	ชนิดผง รับประทานครั้งละ1-2 กรัม ละลายน้ำกระสายยา เมื่อมี อาการ ทุก3-4 ชั่วโมง ไม่ ควรเกินวันละ 3 ครั้งน้ำ กระสายยาที่ใช้ -กรณีแก้ลมวิงเวียน คลื่นเหียน อาเจียน ลม(จุก แน่นในอก)ผู้สูงอายุใช้น้ำ ลูกผักชี(15 กรัม)หรือเทียน ดำ(15 กรัม)เป็นน้ำกระสาย ยา ชนิดเม็ด รับประทานครั้งละ1-2 กรัม เมื่อมีอาการ ทุก3-4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง	ข้อห้ามใช้ -ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์และผู้ที่มีไข้ -ควรระวังการรับประทานร่วมกับยา ในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant)และยาต้านการจับ ตัวของเกล็ดเลือด -ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความ ผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจ เกิดการสะสมของการบวมและเกิด พิษได้ -ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ ละอองเกสรดอกไม้
ยาหอมอินทจักร์	รสสุขุมร้อน แก้คลื่นเหียน อาเจียน	ชนิดผง รับประทานครั้งละ1-2 กรัม ละลายน้ำกระสายยา เมื่อมี อาการ ทุก3-4 ชั่วโมง ไม่ ควรเกินวันละ 3 ครั้ง น้ำกระสายยา ใช้น้ำลูกผักชี เทียนดำต้ม ไม่มีใช้น้ำสุก ชนิดเม็ด รับประทานครั้งละ1-2กรัม เมื่อมีอาการ ทุก3-4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง	-ควรระวังการรับประทานอาหาร ร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็น ลิ่ม(anticoagulant)และยาต้านการ จับตัวของเกล็ดเลือด -ควรระวังการใช้งานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความ ผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจ เกิดการสะสมของการบวมและเกิด พิษได้ -ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ ละอองเกสรดอกไม้

โรงพยาบาลวังเจ้า		หน้า : 9/9
แนวทางปฏิบัติ (CPG)	เลขที่ :	ฉบับที่ : 1
เรื่อง : การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคลมพิษเรื้อรัง		วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2567
หน่วยงาน : ศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลวังเจ้า		
ผู้จัดทำ : คณะกรรมการจัดทำคู่มือการให้บริการงานแพทย์แผนไทย		ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

6.2.3 ยาทารับปรุงเฉพาะราย

การใช้ยาตามภูมิปัญญาแผนไทยและแพทย์พื้นบ้าน ที่มีอยู่ในตำราหรือในท้องถิ่นที่มีการใช้ต่อกันมา โดยพิจารณาตามอาการและการวินิจฉัยโรคของผู้ป่วยแต่ละรายตามดุลยพินิจของแพทย์แผนไทย

7. คำแนะนำในการปฏิบัติตัวเพื่อการส่งเสริม ป้องกัน และฟื้นฟูสภาพ

7.1 งดอาหารแสลง ที่ทำให้อาการปวดศีรษะกำเริบและเลือดลมไหลเวียนไม่ดี เช่น ข้าวเหนียว หน่อไม้ เหล้าเบียร์ เครื่องในสัตว์ อาหารรสเย็น อาหารรสจัด (หวาน มัน เค็ม)

7.2 หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดโรค เช่น ความเครียด แสงจ้า กระทบร้อน-เย็น เสียงดัง กลิ่น เป็นต้น

7.3 พักผ่อนให้เพียงพอ

7.4 รับประทานอาหารให้เป็นเวลา

7.5 สังเกตอาการที่กระตุ้นอาการปวดโรคลมพิษเรื้อรังและควรหลีกเลี่ยง เช่น กลิ่นไม่พึงประสงค์

7.7 ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

8. ประเมินผลและติดตามผลการรักษา

8.1 ติดตามและประเมินผลหลังจากการรักษาตามข้อบ่งชี้แรกเริ่มเงื่อนไขที่ผู้ป่วยต้องปฏิบัติ

- ต้องมาทำการรักษาอย่างต่อเนื่อง ตามวันเวลาที่แพทย์แผนไทยนัดหมาย

- ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์แผนไทยอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะช่วงที่เข้ารับการรักษาผู้ป่วยต้องหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้อาการกำเริบ เช่น การสูดดมกลิ่นแสลง การรับประทานอาหารแสลง และการอยู่ในบริบทแวดล้อมที่กระตุ้นให้อาการกำเริบ

- ผู้ป่วยต้องเฝ้าสังเกตและดูแลรักษาสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

8.2 การนัดหมายผู้ป่วย

- เริ่มรักษาวันเว้นวัน รวมจำนวน 3 ครั้ง

- กรณีผู้ป่วยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ให้แจ้งยุติการรักษา

- กรณีผู้ป่วยมีอาการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ให้พิจารณารักษาวันเว้นวัน ต่อเนื่องไปจนครบ 10 ครั้ง กรณีรักษา 10 ครั้ง ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นแต่ยังไม่ถึงระดับที่จะยุติการรักษาได้ ให้พิจารณารักษาต่อไปอีก แต่ไม่ควรเกิน 3 ครั้ง